

Joroinen

*Joroisten kunnan
valmiussuunnitelma
yleinen osa*

Valmiusjohtoryhmä: 8.12.2023

Hyväksytty: Kunnanhallitus 8.1.2024

Tiedoksi: Kunnanvaltuusto 5.2.2024

SISÄLTÖ

1. Johdanto	3
2. Varautuminen, valmiussuunnittelu ja jatkuvuuden hallinta	3
3. Valmiustilojen, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutus toimintaan	5
3.1. Normaaliolot	5
3.2. Häiriötilanne	5
3.3. Poikkeusolot.....	5
3.4. Poikkeusolojen aiheuttamat muutokset tehtäviin ja päätösvaltaan.....	6
4. Johtaminen kriisitilanteessa	7
4.1. Kriisijohtaminen.....	7
4.2. Normaaliolojen häiriötilanteiden johtaminen.....	7
4.3. Poikkeusolojen johtaminen	7
5. Joroisten kunnan elintärkeät ja kriittiset toiminnot sekä uhka-arviot	7
5.1. Elintärkeät ja kriittiset toiminnot sekä uhka-arviot	7
5.2. Toimialakohtaiset uhka-arviot	8
6. Varautuminen käytännössä	9
6.1. Valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen	9
6.2. Varautumisvelvoitteiden huomioiminen ostopalveluissa ja sopimusperusteisessa palvelutuotannossa	9
6.3. Varautumiskoulutus ja harjoitukset.....	9
6.4. Pelastuslaitoksen tuki valmiussuunnittelulle.....	10
6.5. Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen viestintä.....	10
6.6. Kuntakonsernin johdon ja avainhenkilöstön hälyttämisen- ja informointijärjestelyt.....	11
6.7. Tehostetun johtamisen ja tilanteen seurannan käynnistäminen häiriötilanteessa.....	11
6.8. Johtamispaikat.....	11
6.9. Tilannekuvan muodostaminen	11
6.10. Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ja hankinnat	12
6.11. Varausrjestelyt ja varaamisen vastuut	12
7. Suunnitelman liitteet	13

1. Johdanto

Joroisten kunnan varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoite on kunnan strategiaa tukien turvallisen elinympäristön luominen, kunnan palvelutuotannon mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa, häiriötilanteiden hallinta ja niistä toipuminen.

Joroisten kunnan varautumistyötä johtaa kunnanjohtaja yhdessä kunnanhallituksen kanssa. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset.

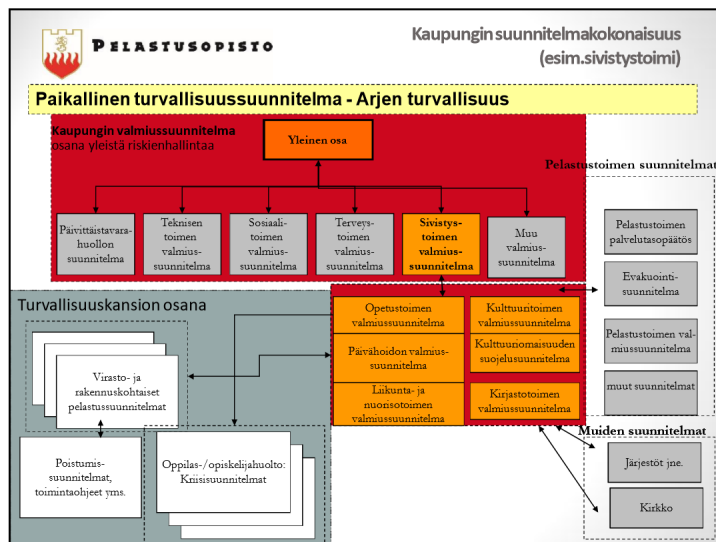
Varautuminen perustuu valmiuslain (1552/2011), pelastuslain (379/2011) ja muun erityislainsäädännön varautumisvelvollisuuteen. Valmiussuunnitelman yleinen osa sisältää muun muassa kuvauksen kunnan varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin, kunnan elintärkeistä toiminnoista ja uhkamalleista.

Valmiussuunnitelman yleisen osan lisäksi palvelualueet varautuvat häiriö- ja poikkeusolojen johtamiseen ja tehtäviin omilla suunnitelmillaan, kiinteistöille tehdyillä pelastussuunnitelmilla, resursoinnilla ja harjoittelemalla säännöllisesti suunnitelmien mukaista toimintaa. Varautumisessa otetaan huomioon myös ulkoistetut palvelut sekä yhteistyö elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa.

2. Varautuminen, valmiussuunnittelu ja jatkuvuuden hallinta

Varautuminen on osa kunnan normaaleja jokapäiväisiä toimintoja, jolla pyritään turvaamaan toimintojen jatkuminen mahdollisimman häiriöttömänä myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Valmiussuunnitelman yleinen osa muodostaa pohjan kunnan ja kuntakonsernin varautumistoiminnalle ja jatkuvuudenhallinnalle.

Joroisten kunnan valmiussuunnittelussa noudatetaan soveltuvin osin pelastuslaitoksen suosituksen mukaista mallia:

Kuvio 1: Pelastuslaitoksen malli suunnitelmakokonaisuudesta

Jatkuvuudenhallinnalla varmistetaan johdon ohjauksessa tapahtuvaa kokonaisvaltaista prosessia, jonka tavoitteena on ehkäistä mahdollisia toiminnan häiriöitä sekä pienentää häiriön vaikutuksia toimintaan ja turvata organisaation keskeisten toimintojen mahdollisimman nopea uudelleenkäynnistyminen häiriöiden jälkeen. Jatkuvuussuunnittelu on siis osa kokonaisvaltaista varautumista kuntakonsernissa.

Toimintojen jatkuvuuden turvaamiseksi häiriötilanteen hallinnan yhtenä perusajatuksena on, että toimenpiteet häiriön osalta käynnistetään ajoissa, ennakoidaan tilanteen kehittyminen ja riittävien voimavarojen varaaminen. Tavoitteena on toimia alkumerkeistä lähtien etupainotteisesti ja riittävän voimakkaasti. Tarvittaessa toimenpiteitä voidaan purkaa.

Häiriötilanteen jatkuvuudenhallinnan tehtävät ja tavoitteet

Yleisiä tehtäviä ja tavoitteita häiriötilanteen hallinnassa ovat mm.:

- kunnan asukkaiden ja siellä oleskelevien turvallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen
- häiriötilanteiden muiden seurausten minimointi oikea-aikaisilla ja oikein mitoitetuilla vastatoimenpiteillä
- kunnallisten toimijoiden johtamis- ja toimintakyvyn ylläpitäminen
- kunnan toimintojen ja muiden alueella toimijoiden toiminnan yhteensovittaminen
- kunnan tuottamien elintärkeiden toimintojen ja palveluiden tuottamisen edellytysten varmistaminen ja siihen liittyvä päätöksenteko
- pelastustoiminnan ja muiden tarvittavien toimintojen tehokkaan suorittamisen tukeminen osoittamalla kalusto-, henkilöstö- ja tilaresurseja pelastustoimen ja muiden viranomaisten avuksi
- häiriötilanteen akuutin vaiheen jälkeen toipumisvaiheessa liittyvä päätöksenteko esim. resurssien käytöstä ja toipumistoimenpiteiden yhteensovittaminen
- jatkuva yhteydenpito ja tiedon välittäminen viranomaisiin ja muihin toimijoihin eri hallinnontasoilla ja -aloilla, mukaan lukien yhteistoiminta muiden kuntien ja ylikunnallisten toimijoiden kanssa sekä elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen kanssa
- tilannetietojen kokoaminen, välittäminen ja analysointi sekä tilannekuvan muodostaminen kunnan alueelta yhteistoiminnassa muiden viranomaisten ja tahojen kanssa
- tilanteen edellyttämän oikea-aikaisen viestinnän organisoiminen ja toteutus omalle henkilöstölle ja kansalaisille
- ohjeiden antaminen väestölle esimerkiksi muuttuvista palveluista
- tilanteen mukainen uutistiedottaminen.

Viestinnän merkitys on keskeinen häiriötilanteiden hallinnassa. Siten häiriötilanne- ja kriisiviestintävalmiuden kehittäminen on erottamaton osa valmiussuunnittelua. Häiriötilanteiden hallinnassa noudatetaan laillisuusperiaatetta ja säädettyä toimialajakoa.

3. Valmiustilojen, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutus toimintaan

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian tarkoittamia turvallisuustilanteita ovat normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot.

3.1. Normaaliolot

Normaaliolot ovat yleensä vallitseva, arkinen olotila, johon kuuluvat myös tavalliset häiriöt, tapaturmat, onnettomuudet, tulipalot tai satunnaiset sähkökatkot.

3.2. Häiriötilanne

Häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää.

Häiriötilanteille on yhteistä, että ne ovat yleensä:

- odottamattomia
- vaikuttavat voimakkaasti yhteisön toimintaan
- etenevät nopeasti ja vaativat nopeaa toimintaa
- aiheuttavat laajaa julkisuutta
- huonosti hoidettuina vahingoittavat organisaation mainetta.

Esimerkkejä häiriötilanteista:

- häiriöt palveluissa kuten veden-, sähkön- tai lämmönjakelussa
- erilaiset vakavat onnettomuudet ja henkilövahingot kuten tulipalot, liikenneonnettomuudet, luonnonkatastrofit, vaarallisten aineiden kuljetuksissa tapahtuvat vahingot, tartuntatauti-epidemiat, työtapaturmat, väkivalta- ja kuolemantapaukset
- tietojärjestelmiin liittyvät ongelmat
- talouteen ja rahoitukseen liittyvät ongelmat
- oman organisaation virheet ja niistä aiheutuva negatiivinen julkisuus
- muu negatiivinen julkisuus.

Häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin.

3.3. Poikkeusolot

Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslaissa mukaista yhteiskunnan tilaa, jossa on niin paljon tai niin vakavia häiriöitä tai uhkia, että on tarpeen mahdollistaa viranomaisten tavanomaisesta poikkeava toimivaltuuksien käyttö. Valmiuslain 1552/2011 mukaan poikkeusoloja ovat:

- Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila,
- Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista,

- väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat,
- erityisen vakava suuronnettomuus, tällaisen suuronnettomuuden välitön jälkitila, sekä
- vaikutuksiltaan erittäin vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Poikkeusoloilla tarkoitetaan tilannetta, jossa sota, sodan uhka tai muu siihen rinnastettava ulkoinen tapahtuma tai maassa sattunut suuronnettomuus tai niiden uhka edellyttävät valtionjohdolta erityisiä toimenpiteitä väestön tai omaisuuden suojaamiseksi, maan alueellisen koskemattomuuden tai itsenäisyyden turvaamiseksi, valtakunnan oikeusjärjestyksen ja kansalaisten perusoikeuksien ylläpitämiseksi tai kansan toimeentulon ja välttämättömän talouselämän turvaamiseksi.

3.4. Poikkeusolojen aiheuttamat muutokset tehtäviin ja päätösvaltaan

Poikkeusoloihin varautuminen perustuu valmiuslakiin (1552/2011). Valtioneuvosto toteaa yhdessä tasavallan presidentin kanssa maassa vallitsevan poikkeusolot, jolloin valtioneuvosto säättää asetuksella poikkeusolojen toimivaltuuksien käyttönotosta. Asetus hyväksytään tai kumotaan eduskunnassa. Asetus koskee koko maata tai sen osaa ja siinä määritellään, mitkä toimivaltuudet otetaan käyttöön. Asetus voi olla voimassa enintään kuusi kuukautta.

Poikkeusoloissa kunnan tehtävät painottuvat eri tavalla kuin normaalioloissa. Toiset tehtävät lisääntyvät, toiset tehtävät vähenevät, käyvät tarpeettomaksi tai mahdottomiksi hoitaa. Valtioneuvoston määräyksillä kunnalle voidaan poikkeusoloissa antaa kokonaan uusia tehtäviä, jotka normaalioloissa eivät kunnalle kuulu. Näiden toimien tavoitteena on turvata väestön toimeentulo ja elinmahdollisuudet.

Poikkeusoloissa valtuusto voidaan kutsua koolle välittömästi. Valtuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet valtuutetuista on läsnä. Jos valtuusto ei saada koolle päätösvaltaisena ja edellytetään välitöntä päätöksentekoa, on kunnanhallituksella oikeus päättää valtuuston päätettäviksi säädetyistä asioista. Tämä koskee myös toimivallan siirtämistä. Nämä päätökset on saatettava mahdollisimman pian valtuuston päätettäväksi.

Poikkeusolojen aikaisia valmiustiloja ovat **perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius**.

Perusvalmius on valmiustila, jota ylläpidetään normaalioloissa. Se edellyttää määräysten mukaista suunnitelmavalmiutta, toiminnallisia valmiuksia sekä ennakkojärjestelyjä erityis-, häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten.

Valmiuden kohottamisen toimenpiteitä nimitetään tehostetuksi valmiudeksi. Tehostetussa valmiudessa ylläpidetään tilannekuvaa ja jatkuvaa johtamis- ja häiriötilanneviestinnän valmiutta sekä tehostetaan toimintaa erilaisin resurssivarauksin, joiden tarkoituksena on hallita uhkaava tai syntyvä tilanne.

Täysvalmius on valmiustila, jossa kaikki voimavarat on otettu käyttöön erityis- tai häiriötilanteen tai poikkeusolojen aiheuttamien vaikutusten ehkäisemiseksi ja niistä selviytymiseksi. Täysvalmiuden aikana valmiuslaki mahdollistaa yhteiskunnan yleisten ja yksityisten voimavarojen käytön tarkoituksenmukaisimmilla tavoilla.

Poikkeusoloissa päätöksenteon turvaamiseksi voidaan ottaa käyttöön myös normaaleista päätöksentekomenetelmistä poikkeavia tapoja, kuten sähköiset kokoukset tai sähköiset kokousmenettelyt.

4. Johtaminen kriisitilanteessa

4.1. Kriisijohtaminen

Kunnan johtaminen lakien ja johtosäntöjen mukaan muodostaa toiminnan perustan kaikissa olosuhteissa. Poliittiset toimielimet kutsutaan koolle lain edellyttämällä tavalla. Tarvittaessa kunnan toiminnasta vastaavat valtuusto, hallitus ja muut toimielimet saadaan suhteellisen nopeasti kokoon. Kunnan toiminnan lähtökohtana on, että varautuminen on osa normaalia toimintaa ja johtamista, ja kriisijohtaminen on normaalin johtamisen soveltamista häiriötilanteissa, tarvittaessa poikkeuksellisin resurssein. Varautumisesta ja kriisijohtamisesta vastaavat ne toimijat, joiden velvollisuutena on muutoinkin kunnan velvoitteiden ja toiminnan hoitaminen.

Kriisijohtaminen jakaantuu **normaaliolojen häiriötilanteiden** johtamiseen sekä **poikkeusolojen** johtamiseen.

4.2. Normaaliolojen häiriötilanteiden johtaminen

Normaaliolojen häiriötilanteiden johtaminen toteutetaan kunnan normaalin toiminnan mukaisesti kunkin toimialan tehtävien, toimivaltuuksien ja vastuiden mukaisesti.

Mikäli normaaliolojen häiriötilanteen hoitaminen edellyttää usean hallinnonalan tai viranomaistahojen yhteistyötä, toteutetaan tilanteen johtaminen kunnan johtoryhmän toimesta. Tilanteen vaatiessa kunnanjohtaja voi täydentää normaaliolojen johtoryhmää, jolloin puhutaan laajennetun johtoryhmän toiminnasta.

4.3. Poikkeusolojen johtaminen

Poikkeusolojen johtaminen pyritään toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman pitkälti normaaliolojen mukaisesti. Johtamisessa tulee kuitenkin huomioida poikkeusolojen erityisvaatimukset muun muassa tilannetietoisuuteen ja henkilöstön käyttöön muissa tehtävissä. Poikkeusolojen johtoryhmän kokoonpano on esitetty liitteessä 1.

5. Joroisten kunnan elintärkeitä ja kriittiset toiminnot sekä uhka-arviot

5.1. Elintärkeitä ja kriittiset toiminnot sekä uhka-arviot

Kunnan uhkakuvat ja mahdolliset häiriötilanteet on kartoitettu yhdessä pelastusviranomaisten kanssa. Uhkakuvien arvioinnissa on hyödynnetty aiempien häiriötilanteista saatuja kokemuksia. Tehdyn arvioinnin perusteella todennäköiset kunnan toimintoihin kohdistuvat uhat ja mahdolliset häiriötilanteet ovat:

1. Toiminnan jatkuvuuden kannalta kriittiset tuotannontekijät ja niihin kohdistuvat uhat:
 - Voimahuolto (sähköenergian saanti, siirto, tuottaminen, jakelu)
 - myrsky, muut luonnonilmiöt, sabotaasi

- Yhdyskuntatekniikka (vedenjakelun, jätevesihuollon, jätehuollon ja kaukolämpö)
 - sähkökatko, veden pilaantuminen, sabotaasi
- Tieto- ja viestintäteknologian häiriöt
 - sähkökatko, ohjelmien kaatuminen, kyberuhka
- Päivittäistavaranhuollon häiriö
 - elintarvike, lääkkeet, hygienia tuotteet, polttoaine
- Kuljetusten häiriintyminen
 - myrsky, laaja työnseisaus, työvoiman saatavuusongelmat, logististen ketjujen häiriöt, kuljetusajoneuvojen ottaminen puolustusvoimille tai muille viranomaisille

2. Peruspalvelut ja niihin kohdistuvat uhat:

- Peruspalvelutoiminnan häiriintyminen (sosiaali- ja terveystoiminta, varhaiskasvatus, perusopetus, koulutus, tekniset palvelut, hallinto)
 - tuotannontekijöiden häiriöt, henkilöstön saatavuus, laajamittaiset terveyteen kohdistuvat uhat

3. Väestön terveyteen kohdistuvat uhat

- Pandemia tai muu laaja-alainen tartuntatautilanne
- Väestön turvallisuutta vaarantava teko (pommeihka, väkivallan uhka yms.)
- Tie, raide tai lentoliikenteessä tapahtuva suuronnettomuus

Kunnan organisaatiossa ja toiminnoissa on välttämättä tiedostaa edellä kuvattujen uhkien ja häiriötilanteiden realisoitumisen mahdollisuudet sekä varautua niihin ja suunnitella häiriötilanteissa toimiminen.

Konsernin, kunnan ja hallintokuntien uhkakuvat ja mahdolliset häiriötilanteet ovat samat ja kaikessa toiminnassa ja suunnittelussa sekä varautumisessa käytetään edellä mainittuja uhkakuvia sekä häiriötilanteita varautumisen pohjana.

5.2. Toimialakohtaiset uhka-arviot

Toimialakohtaiset uhkakuvat ja mahdolliset häiriötilanteet ja niihin varautuminen johdetaan kohdan 3.1. mukaisista kunnan uhkakuvista. Näihin varaudutaan toimialakohtaisissa valmiussuunnitelmissa ja toiminnan jatkuvuussuunnittelulla. Toiminnan häiriöitä ennakoidaan ja niihin varaudutaan henkilö- ja tilavarauksin, koulutuksin sekä materiaalihankinnoin. Toimialat täydentävät valmiussuunnitteluaan tarvittaessa riski- ja haavoittuvuusanalyysin.

Poikkeusolojen johtoryhmässä sovitetaan yleinen valmiussuunnittelu ja toimialakohtaiset uhat ja varautumissuunnitelmat yhteen.

6. Varautuminen käytännössä

6.1. Valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen

Eri toimialojen ja toimijoiden valmius- ja toimintasuunnitelmat sovitetaan yhteen kunnanjohtajan johdolla poikkeusolojen johtoryhmän kokouksissa, joissa on mukana edellä mainitut tahot. Johtoryhmä voi käydä yhteensovittamiskeskusteluita sekä erikseen em. toimijoiden kanssa että yhteiskokouksissa.

Johtoryhmä voi kutsua myös maakunnallisiin ym. harjoituksiin mukaan em. yhteistyötahoja ja sovittaa tällöin valmiussuunnittelua ja toimintaa yhteen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuu kuuluu Joroisten kunnan osalta Pohjois-Savon hyvinvointialueelle.

Poikkeusolojen johtoryhmän tulee varautua ja yhteen sovittaa valmiussuunnittelua ja toimintoja häiriötilanteiden aikana ainakin seuraavien tahojen kanssa:

1. Pohjois-Savon hyvinvointialue – Sosiaali- ja terveystalvet sekä pelastuslaitos
2. Savon Voima Oyj - energiahuolto
3. Leppävirran kunta – ympäristöterveydenhuolto
4. Joroisten seurakunta – henkinen tuki
5. poliisilaitos
6. Joroisten Yrittäjähdistys ry
7. VAPEPA/Punainen Risti
8. MTK-Joroinen
9. puolustusvoimat
10. Aluehallintoviranomainen (AVI)
11. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristöviranomainen (ELY – keskus)
12. Naapurikunnat

6.2. Varautumisvelvoitteiden huomioiminen ostopalveluissa ja sopimusperusteisessa palvelutuotannossa

Valmiuslain 12 §:ssä säädetty varautumisvelvoite koskee vain julkisen hallinnon tehtävien hoitamista. Se koskee kunnallisten liikelaitosten toimintaa ja palveluja, mutta ei yksityisiltä ostettuja palveluja. Julkinen hallinto ei voi laistaa velvoitettaan, vaan varautuminen on hoidettava kaikissa tilanteissa. Tämän vuoksi ostopalvelu- ja muihin sopimuksiin on otettava ehtoja palvelujen turvaamisesta häiriötilanteissa.

Tavaroiden ja palveluiden toimittamista koskevissa sopimuksissa on aina arvioitava tarve erityismainintaan toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Sopimuksissa voidaan soveltaa esim. Huoltovarmuuskeskuksen laatimia mallilausekkeita, joita se on laatinut hankinta- ja yhteistyösopimuksia varten.

Ulkoistettujen toimintojen toimivuus ja käytettävyys on varmistettava valvonnalla ja yhteisharjoituksin.

6.3. Varautumiskoulutus ja harjoitukset

Poikkeusolojen johtoryhmä osallistuu pelastusopiston ym. koulutuksenjärjestäjien koulutustilaisuuksiin siten, että perusvalmiudet valmiussuunnitteluun ja varautumiseen on hallinnassa. Toimintaryhmiin varattua henkilöstöä koulutetaan paikallisesti järjestettävissä koulutustilaisuuksissa. Maakunnan yhteisiin harjoituksiin osallistutaan ja

varaudutaan. Näissä yhteyksissä päivitetään valmiussuunnitelmat ja varmistetaan tarvittava toimintaryhmien henkilöstö ja tarvittaessa järjestetään kunnan omia harjoituksia.

6.4. Pelastuslaitoksen tuki valmiussuunnittelulle

Pelastuslaitos tukee palvelutasopäätöksen mukaisesti kuntien valmiussuunnittelua mm. seuraavasti:

- Pelastuslaitoksen vastuuhenkilö on käytettävissä paikallisesti kunnan valmiussuunnittelun tukemisessa.
- Pelastuslaitos koordinoi koko maakunnan alueella kuntien valmiussuunnittelua mm. alueellisten hallintokunta-kohtaisten valmiussuunnittelutyöryhmien kautta.
- Pelastuslaitos koordinoi kuntien henkilö-, tila- ja ajoneuvovarauksia, kokoamalla ne koko maakunnan alueelta ja toimittamalla ne eteenpäin ao. viranomaiselle.
- Pelastuslaitos huolehtii kuntien säteilymittareiden määräaikaistarkastuksista.
- Järjestää varautumis- ja valmiussuunnittelukoulutusta.

6.5. Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen viestintä

Häiriötilanteessa ihmisten tiedon tarve kasvaa. Mitä nopeammin ja avoimemmin tiedotetaan, sitä vähemmän väärät tiedot ja huhut leviävät. Häiriötilanneviestinnän päätehtävänä on:

- varoittaa tapahtuneesta,
- antaa toimintaohjeet lisävahinkojen välttämiseksi
- estää huhujen leviäminen ja
- auttaa organisaatiota palautumaan normaalitilaan.

Häiriötilanteissa viestintävastuut ovat niillä henkilöillä, joilla ne ovat normaalitilassa, mutta tarvittaessa on varauduttava vahvistamaan viestintä organisaatioita tilanteen vaatimalla tavalla. Valmius häiriötilanteiden viestinnän hoitamiseen on oltava kaikkina kellonaikoina. Kunnan tehtävänä on viestiä häiriötilanteen aiheuttamista toimenpiteistä ja niiden muutoksista.

Medialle välitetään mahdollisimman nopeasti ensitiedote tapahtumasta. Tiedotustilaisuus järjestetään, jos tapahtuma on erityisen vakava tai se herättää muuten laajaa kiinnostusta.

Kunnan organisaation sisäinen tiedottaminen kriisitilanteessa perustuu kunnan internetsivujen ja intranetin käyttöön, sähköpostiin ja puhelimeen ja muiden sähköisten viestimien (esim. WhatsApp, Signal, Facebook) nopeuden ja suuren kattavuuden vuoksi. Mikäli sähköposti ja puhelin eivät ole käytettävissä, ratkaistaan sisäisen tiedottamisen toteuttaminen tapauskohtaisesti. Muita keinoja voivat olla esimerkiksi tekstiviestit, viranomaispalaverit ja henkilöstökokoukset.

Häiriötilanneviestinnässä tulee myös varautua tilanteisiin, joissa sähköä ei ole ja tietoverkot eivät toimi. Pitkäkestoisessa sähkö- tai puhelinliikenteen katkoksessa asiakaspalvelua ja viestintää keskitetään paikkoihin, joissa yhteydet ovat kunnossa.

Häiriötilanne- ja poikkeusolojen viestinnässä voidaan käyttää tarvittaessa vaaratiedotteita. Vaaratiedotteet on toimitettava aina pelastus- tai poliisiviranomaisen kautta.

6.6. Kuntakonsernin johdon ja avainhenkilöstön hälyttämisen- ja informointijärjestelyt

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimessa on 24/7 päivystys tarpeellisilla asiakastoimintojen alueilla sekä kolmivuorotyö. Teknisessä toimessa on varallaolojärjestelmä vesihuollon ym. turvaamiseksi.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos pitää yllä tilannekuvaa ja tiedottaa mm. lähestyvistä säähäiriöistä. Tiedot tulevat mm. tekstiviestein ja sähköpostitse kunnan poikkeusolojen johtoryhmälle.

Johtoryhmän voi kutsua koolle kunnanjohtaja ja hänen estyneenä ollessa tekninen johtaja tai talous- ja hallintojohtaja.

Toimialojen johtajilla on sijaishenkilöt, jotka kutsutaan tilanteen vaatiessa johtoryhmätyöskentelyyn mukaan.

Äkillisesti syntyvässä häiriötilanteessa kunkin tulee viipymättä ilmoittaa siitä esimiehelleen ja edelleen tarvittaessa kunnan johdolle ja viestinnästä vastaavalle. Kunnan sisäisillä ohjeilla varmistetaan, että hälytyksen saatuaan kuka tahansa johtoryhmän jäsenistä kykenee käynnistämään tarvittavat ensitoimenpiteet häiriötilanteen hallinnassa.

Toimialat suunnittelevat itse oman hälytyskaavionsa.

Keskeiset luottamushenkilöt informoidaan riittävältä osin samoilla keinoilla kuin muutkin kunnan toimijat. Poikkeustilanteen jatkuessa pidetään kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien puheenjohtajat tilannekuvasta riippuen ajan tasalla erillisin tiedottein.

6.7. Tehostetun johtamisen ja tilanteen seurannan käynnistäminen häiriötilanteessa

Kunnanjohtaja käynnistää tehostetun johtamisen ja tilanteen seurannan käyttäen niitä viestintävälineitä, mitkä ovat käytössä. Kunnanjohtaja kutsuu koolle johtoryhmän, jossa ovat toimialajohtajat sekä muut johtoryhmään määrätyt. Kunnanjohtaja voi kutsua koolle myös osan johtoryhmää tilannekuvasta riippuen. Kunnanjohtaja voi kutsua paikalle myös muuta henkilöstöä ja asiantuntijoita tilannekuvasta riippuen.

Valtion viranomaiset voivat kehottaa eri viranomaisia perustamaan johtokeskukset.

6.8. Johtamispaikat

Johtamispaikasta päättää kulloinkin kunnanjohtaja. Johtamispaikkana on normaalisti kunnanhallituksen kokoushuone.

6.9. Tilannekuvan muodostaminen

Tilannekuvan muodostamisen prosessi koostuu tiedon keräämisestä, informaation kokoamisesta, luokittelusta ja analysoinnista sekä analysoidun tiedon oikea-aikaisesta ja tehokkaasta jakamisesta sitä tarvitseville. Tilannekuvan luominen on tilanteen hallintaan osallistuvien toimivaltaisten viranomaisten tehtävä.

Johtamisessa tarvittavan tilannetietoisuuden muodostamisessa keskeisiä kysymyksiä ovat

- mitä on tapahtunut?
- ketkä ovat aktiivisia toimijoita tilanteessa?

- mistä häiriötilanne johtuu?
- mitkä ovat häiriötilanteen vaikutukset yhteisölle yleisesti?
- mitkä ovat häiriötilanteen vaikutukset omalle toiminnalle lyhyellä ja pitkällä aikavälillä häiriön mahdollisesti pitkittyessä?
- tilanteen kehittymisen vaihtoehdot?
- mitä toimenpiteitä häiriötilanteen hallitsemiseksi olisi syytä toteuttaa?
- mitä muut toimijat tekevät tilanteessa?
- ovatko omat resurssit riittäviä?
- onko muita resursseja mahdollisesti käytettävissä ja miten niitä saadaan käyttöön?
- resurssien jakaminen ja priorisointi?
- keneltä me tarvitsemme tietoa ja ketkä tarvitsevat tietoa meiltä?

Häiriö- ja poikkeustilanteissa kunnan omaa tilannekuvaa ylläpitää viestinnästä vastaava henkilö, tai muu tehtävään määrätty.

Koottava tilannekuva ja sen avulla muodostettava tilannetietoisuus toimivat pohjana kunnan omalle päätöksenteolle. Organisaation omia tarpeita varten muodostettavasta tilannekuvasta on erotettava muille organisaatioille välitettävä tilannekuva, joka voi olla raporttimuotoinen, analysoitu yhteenveto omasta toiminnasta ja häiriötilanteen vaikutuksista.

Kriisijohtaminen on jatkuvaa toimintaa, jossa muodostetaan ja ylläpidetään tarvittava tilannetietoisuus seuraamalla häiriötilanteen kehittymistä, tehdään tarvittavat päätökset tilanteen vaatimista toimenpiteistä sekä edelleen seurataan toteutettavien toimenpiteiden vaikuttavuutta häiriötilanteen hallitsemisessa.

Häiriötilanteen aikaisten johtamisedellytysten turvaamiseksi on johtokeskuksen sähkönsaanti mahdollisuuksien mukaan turvattava.

6.10. Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ja hankinnat

Varautuminen on osa normaalia organisaation toimintaa ja siitä aiheutuvat kustannukset sisällytetään toiminta- ja taloussuunnitelmiin sekä talousarvioiden toiminta- ja investointimenoihin.

6.11. Varausjärjestelyt ja varaamisen vastuut

Työnantaja voi varata henkilöstönsä jäseniä kriittisiin töihin myös poikkeusoloissa. Tällöin työntekijän sodan ajan tehtävä on toimia työnantajansa palveluksessa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi.

Asevelvollisuuslain 89 § määrittää milloin henkilö voidaan jättää palvelukseen kutsumatta yleisen tai sotilaallisen edun vuoksi.

Puolustusvoimien aluetoimistot ratkaisevat asevelvollisia koskevat varaushakemukset. Varaushakemuksen tekee työnantaja. Henkilövaraamisesta käytetään myös lyhennettä VAP.

Siviilipalveluskeskus ratkaisee siviilipalvelusvelvollisia koskevat varaushakemukset.

Kunnan johtoryhmä tekee esitykset varattavista henkilöistä puolustusvoimien aluetoimistolle osana normaalia varautumistoimintaa.

Kalusto ja tilavaraukset ratkaistaan yhteistyössä puolustusvoimien ja muiden kalusto- ja tilavarauksiin oikeutettujen viranomaisten kanssa.

7. Suunnitelman liitteet

Liite 1. Poikkeusolojen johtoryhmä **SALASSA PIDETTÄVÄ JulkL 24.1§ 7 k.**

Liite 2. Lista kuntien varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaavista laeista ja säädöksistä

Liite 3. Joroisten kuntakonsernin pahimpien uhka-arvioiden yhteenveto **SALASSA PIDETTÄVÄ JulkL 24.1§ 7 k.**

Liite 1. Poikkeusolojen johtoryhmä

SALASSA PIDETTÄVÄ
JulkL 24.1 § 7 k.

Liite 2. Lista kuntien varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaavista laeista ja säädöksistä

Kuntien varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaavat mm. seuraavat lait ja säädökset:

- valmiuslaki 1552/2011
- pelastuslaki 379/2011
- valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/ 2011
- laki huoltovarmuuden turvaamisesta 1390/1992
- laki puolustusvoimista 551/2007
- valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista VNp 857/2013
- vesihuoltolaki 119/2001
- sähkömarkkinalaki 588/2013

Liite 3. Joroisten kuntakonsernin pahimpien uhka-arvioiden yhteenveto

SALASSA PIDETTÄVÄ
JulkL 24.1 § 7 k.